Czy powództwo ustala nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu oprocentowanego przy użyciu wskaźnika WIBOR może być skuteczne?

W myśl art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. istnieje wówczas, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania, a więc gdy zachodzi swoista potrzeba ich potwierdzenia, wynikająca z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód.

Ważne: w orzecznictwie akcentuje się zarazem, że powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia, jeżeli powództwo takie jest jedynym możliwym środkiem jego ochrony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 09 lutego 2012 r. w sprawie III CSK 181/11).

Pamiętać też trzeba, że zgodnie z treścią art. 385 1 § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W oparciu o powyższe normy, w połączeniu z przepisami prawa bankowego można domagać się m.in. ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu oprocentowanego przy użyciu wskaźnika WIBOR – wzorem popularnych roszczeń „frankowych". Jednakże pamiętać trzeba, że w przeciwieństwie do spraw frankowych, gdzie orzecznictwo unijne wyraźnie stanęło po stronie kredytobiorców, w sprawach dotyczących WIBOR bada się przede wszystkim zakres spełnienia obowiązku informacyjnego względem kredytobiorcy. Ciężar wykazania, iż obowiązek ten został naruszony spoczywa na powodzie.

Ważne: Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 22 stycznia 2025 r., sygn. akt I C 332/24, stwierdził nieistnienie umowy kredytu opracowanego przy użyciu wskaźnika WIBOR przyjmując m.in. iż postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione pomiędzy stronami.

Przywołane orzeczenie Sądu Okręgowego w Warszawie jest jednym z nielicznych, wydanych na korzyść kredytobiorcy. Istotnym jest, iż po dacie wyroku TSUE z dnia 12 lutego 2026 r. (sprawa C-471/24) nie odnotowano innych, podobnych rozstrzygnięć. Oznacza to, że do zagadnienia w przedmiocie rozważenia celowości wystąpienia z powództwem na tle „umów WIBOR-owych" należy podejść bardzo rozważnie i po gruntownej analizie materiału. Przede wszystkim trzeba odpowiedzieć na pytanie czy potencjalny powód, w świetle dostępnej technologii i powszechnie dostępnych materiałów może wykazać, że nie miał zapewnionej możliwości zapoznania się z zasadami działania wskaźnika WIBOR. Pamiętać trzeba, że ciężar dowodu obciąża stronę, która z tego dowodu wywodzi korzystne dla siebie skutki oraz pamiętać trzeba, że przegrane postępowanie sądowe będzie łączyło się z koniecznością poniesienia jego kosztów.

Ważne: wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 14 marca 2025 r., XXIII Ga 763/24, wbrew narracji kancelarii odszkodowawczych nie neguje wskaźnika WIBOR i nie stanowi przykładu orzeczenia wydanego na korzyść kredytobiorcy – w rozumieniu spraw dotyczących WIBORu.

Skorzystaj z pomocy jednego z prowadzonych przez nas punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jeżeli masz pytanie dotyczące umów kredytowych oprocentowanych wskaźnikiem WIBOR. Listę punktów znajdziesz na www.fundacjaiv.pl

www.fundacjaiv.pl

Fundacja Inter Vivos

ul. Ratuszowa 11
03-450 Warszawa

KRS: 0000742253

Telefon: +48 575 747 146
Facebook: Fundacja Inter Vivos

e-mail: biuro@fundacjaiv.pl
www.fundacjaiv.pl

FUNDACJA INTER VIVOS

Fundacja Inter Vivos
z siedzibą w Warszawie

Z poradnika prawnego dowiesz się m.in.:

- Czym jest WIBOR i jaka jest podstawa do jego zastosowania?
- Czemu WIBOR bywa kwestionowany?
- Jak wskaźnik WIBOR został oceniony przez Rzecznika Generalnego TSUE i TSUE?
- Czy powództwo ustala nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu oprocentowanego przy użyciu wskaźnika WIBOR może być skuteczne?

Ministerstwo Sprawiedliwości

Ostrołęka

Poradnik prawny nr 2/2026

WIBOR – wskaźnik ryzyka czy ryzyka wskaźnika?

Zadanie publiczne jest finansowane ze środków otrzymanych od Miasta Ostrołęki.

■ Czym jest WIBOR i jaka jest podstawa do jego zastosowania?

WIBOR (Warsaw Interbank Offered Rate) to referencyjna stawka procentowa, po której banki deklarują gotowość pożyczania sobie nawzajem środków pieniężnych. W umowach kredytowych pojawia się zwykle jako WIBOR 3M lub WIBOR 6M i – razem z marżą banku – tworzy oprocentowanie raty kredytu.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

1) strony umowy,
2) kwotę i walutę kredytu,
3) cel, na który kredyt został udzielony,
4) zasady i termin spłaty kredytu,
5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Natomiast art. 76 Prawa bankowego stanowi, że zasady oprocentowania kredytu określa umowa kredytu, z tym że w razie stosowania stopy zmiennej należy: 1) określić w umowie kredytowej warunki zmiany stopy procentowej kredytu, 2) powiadomić w sposób określony w umowie kredytobiorcę, poręczyciela oraz, jeżeli umowa nie stanowi inaczej, inne osoby będące dłużnikami banku z tytułu zabezpieczenia kredytu o każdej zmianie stopy jego oprocentowania.

Podstawą zastosowania wskaźnika WIBOR, w umowach kredytowych, jest zatem przywołany powyżej art. 69 ust. 2 punkt 5 Prawa bankowego w związku z art. 76 Prawa bankowego.

■ Czemu WIBOR bywa kwestionowany?

Wskaźnik WIBOR, wprowadzony do umów kredytowych, bywa kwestionowany z trzech zasadniczych powodów, tj. z uwagi na:

1) transparentność i informację dla klienta – przedmiotem badania jest to czy bank rzetelnie wyjaśnił mechanizm WIBOR i pokazał realne scenariusze wzrostu rat oraz czy przedstawił regulaminy i zasady ustalania stawki przez administratora?
2) konstrukcję umowy i zasadę równowagi stron – przedmiotem badania jest to czy ciężar ryzyka (rosnących stóp i WIBOR-u) nie został całkowicie przerzucony na konsumenta oraz czy w umowie znalazły się postanowienia mogące mieć charakter klauzul niedozwolonych?
3) sposób ustalania i stosowania wskaźnika – przedmiotem badania jest to czy sposób kalkulacji i wykorzystania WIBOR-u w danej umowie był weryfikowalny i przewidywalny dla konsumenta?

■ Jak wskaźnik WIBOR został oceniony przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE)?

Zgodnie z wyrokiem TSUE z 12 lutego 2026 r. (sprawa C-471/24) o ważności umowy kredytowej ze stawką referencyjną WIBOR decydować będzie realizacja obowiązków informacyjnych wobec konsumenta. Zakres obowiązków informacyjnych w przypadku kredytów hipotecznych należy ustalać w kontekście dyrektywy 2014/17 (Dyrektywa z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniająca dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010) oraz rozporządzenia BMR (Rozporządzenie z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014).

Ważne: Zdaniem Trybunału sam fakt oparcia wysokości oprocentowania o wskaźnik WIBOR nie przesądza o jego abuzywności. – TSUE stawia na pierwszym miejscu przejrzystość postanowień umownych oraz wywiązywanie się przez bank z obowiązków informacyjnych wobec klientów.

Istota powyższego rozstrzygnięcia sprowadza się do uznania, że wymóg przejrzystości oznacza konieczność zapewnienia, że klauzula będzie dla konsumenta zrozumiała gramatycznie, i że będzie on w stanie ocenić wynikające dla niego skutki ekonomiczne klauzuli. Przy ocenie, czy wymóg przejrzystości został spełniony, istotna jest okoliczność, że główne elementy dotyczące obliczania WIBORu są łatwo dostępne ze względu na ich publikację, o ile w świetle dostępnych informacji oraz informacji dostarczonych przez bank w toku zawierania umowy, właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument był w stanie zrozumieć zastosowaną w umowie metodę obliczania oprocentowania.

Ważne: TSUE nie wprowadził uniwersalnych podstaw do unieważniania umów z WIBOR-em na wzór spraw frankowych. Polskie sądy muszą badać każdą sprawę osobno, analizując konkretne okoliczności i poziom przejrzystości danej umowy.

W toku postępowania prowadzonego przed TSUE podstaw do zawistowania wskaźnika WIBOR nie znalazł również Rzecznik Generalny TSUE. Akcentował on jedynie przywołane już kwestie informacyjne.

